

28.2.2018

Maa- ja metsätalousministeriö

LAUSUNTO LUONNOKSESTA LAIKSI ELÄINTEN HYVINVOINNISTA

Suomen Eläinlääkäriliitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta:

Yleisinä huomioina Eläinlääkäriliitto esittää seuraavaa:

Lakiluonnoksessa on useita eläinten hyvinvointia nykyisestä parantavia ehdotuksia. Perustelujen mukaan tavoiteltiin maailman parasta eläinsuojelulakia. Sellainen luonnos ei kuitenkaan valitettavasti ole. Esimerkiksi laki ei takaa eläimille mahdollisuutta vapaaseen vedensaantiin, vaikka mahdollisuus juoda vapaasti on perusedellytys eläinten hyvinvoinnille.

Lakiluonnos on epätasapainoinen. Epäsuhta näkyy esimerkiksi siinä, että luonnoksessa kielletään delfinaariot ja säädetään hyvin yksityiskohtaisesti eläinkilpailuista, mutta turkiseläimiä ei mainita lainkaan.

Tuotantoeläinten pitoon ei tule toivotulla tavalla parannuksia. Esimerkiksi liikunnan ja kivun osalta on tehty merkittäviä kompromisseja. Lakiluonnoksen mahdollistama tuotantoeläinten pito on myös ristiriidassa pitopaikalle asetettujen vaatimusten kanssa.

Lakiluonnoksen mukaan parsinavetat ja porsimishäkit olisivat edelleen sallittuja.

Eläinlääkäriliiton mielestä parsinavetoiden lehmillä ja hiehoille tulee säätää ympärivuotinen jaloittelumahdollisuus laidunnuksen lisäksi. Uusien parsinavetoiden rakentaminen tulisi kieltää, ja olemassa olevien parsinavetoiden peruskorjauksiin myönnettävien investointitukien edellytyksenä tulisi olla eläinten hyvinvoinnin parantaminen. Myös pihattolehmillä ja hiehoille tulee säätää ulkojaloittelumahdollisuus.

Emakoiden tiineytyshäkkien kieltäminen määräajan kuluessa on tervetullut uudistus, mutta määräaika on liian pitkä. Porsimishäkit tulisi niin ikään kieltää esimerkiksi 20 vuoden määräajan kuluessa, sillä mikään porsimishäkkiratkaisu ei valitettavasti takaa emakoiden hyvinvointia, kun ne eivät voi kääntyä ja tehdä kunnolla pesää porsimisen yhteydessä.

Eläinlääkäriliiton näkemyksen mukaan nykytuotoinen turkistarhaus ei voi olla hyväksyttävää uuden eläinten hyvinvointilain nojalla. Asetuksella tulee säätää esimerkiksi siitoskettujen häkkikokoa merkittävästi suuremmaksi ja häkkien on oltava monimuotoisia ja virikkeellisiä.

Kipua aiheuttavien toimenpiteiden osalta porsaiden kastraatiosta tulisi luopua määräajan kuluessa kokonaan. Luonnoksessa tulisi kiinnittää huomiota laajemmin myös muihin kipua aiheuttaviin toimenpiteisiin ja niiden suorittajan pätevyyteen. Esimerkiksi hevosten hammashoitosten tekeminen tulisi rajata vain eläinlääkäriskolautuksella tehtäväksi.

Eläinjalostuksesta säädetään luonnoksessa nykyistä tarkemmin, mikä on hyvä asia. Eläinlääkäriliitto huomauttaa, että laki kaipaa rinnalleen kipeästi myös jalostuksesta tarkemmin säätelevää asetusta sekä soveltamisohjetta samanaikaisesti lain voimaantullessa, jotta valvonta olisi alusta alkaen yhdenmukaista.

Eläinkilpailut saavat nyt todellista merkitystään suurempaa painoarvoa. Kilpailuja käsitellään useissa pykälissä. Lakiluonnoksen mukaan kilpailun keskeyttäminen on huomattavan monimutkainen prosessi.

Lain merkittävä heikkous on myös se, että eläinsuojeluviraston pätevydestä ei säädetä mitään. Luonnoksen mukaan maakunta on eläinsuojeluviranomainen ja voi delegoida toimivallan kenelle tahansa virkamiehelle. Eläinsuojeluvirasto voitaisiin siis järjestää jatkossa 18 eri tavalla. Tällä hetkellä eläinsuojeluvirastoa tekevät pääasiassa valvontaeläinlääkärit, ja valvontaa on saatu yhdenmukaistettua ja valvontamenettelyt kuntoon niin, että pitkittyneitä eläinsuojelutapauksia on saatu päätökseen ja tuomioistuimen käsittelyyn. On huomattava myös, että rikosprosessissa eläinlääkäriin koulutus on todistajana toimittaessa edellytys sille, että voidaan näyttää toteen eläimen kokema kärsimys.

Valvonnan kannalta huolestuttavaa on, että lakiluonnokseen ei ole kirjattu oikeutusta nykyisen eläinsuojelulain 44 § kaltaiselle menettelylle, että asianosaista kuulematta voidaan toimia jos eläimen hyvinvointi on siinä määrin vaarantunut, että viranomaisen on toimittava välittömästi. Myös uuden eläinten hyvinvointilain tulee sisältää tällainen oikeutus, sillä hallintolain kuulemismenettelyt eivät kaikissa tapauksissa ole riittävät.

Lisäksi Eläinlääkäriliitto toteaa, että koirien ja kissojen tunnistusmerkintä olisi välttämätön useissa tapauksissa valvonnan tehokkuuden varmistamiseksi.

Yksityiskohtaisia huomioita:

1 § Lain tarkoitus

Eläinlääkäriliitto esittää, että lain tarkoituksiksi kirjattaisiin myös eläinten hyvinvoinnin turvaaminen seuraavasti: ”Tämän lain tarkoituksena on edistää ja turvata eläinten hyvinvointia...” Eläinten hyvinvoinnin edistäminen ja suojele parhaalla mahdollisella tavalla hyvinvoinnille aiheutuvalta haitalta ei ole riittävän vahva perusta tavoitellulle maailman parhaalle eläinsuojelulaille.

2 §: On hyvä, että laki koskee kaikkia eläimiä.

3 §-4 §: ei lausuttavaa

5 § Määritelmät

4-5) Määritelmät luonnonvaraisista eläinlajeista ja eläimistä ovat riittäviä.

8-9) Pitopaikan ja pysyvän pitopaikan määritelmät tulevat aiheuttamaan tulkintavaikkeuksia.

On ymmärrettävästi hankalaa muotoilla tarkempaa määritelmää tavalla, joka kattaisi kaikki mahdolliset tilanteet.

Pysyvän pitopaikan määritelmässä muotoilu paikasta, ”jossa eläin viettää pääosan ajastaan” on epämääräinen. Millä lailla ”pääosan ajastaan” tulisi ymmärtää? Mihin aikaan tulisi verrata? Eläimen koko elämään, vuoteen vai päivään? Tätä olisi tarpeen avata perusteluissa, sekä eläinlajikohtaisissa asetuksissa, muutoin kestää useita vuosia lain voimaan tulon jälkeen, ennen kuin tulkinta saadaan tuomioistuimesta. Perustelujen mukaan ”tilapäinen” on lyhyt aika, mutta tarvittaneen oikeuskäytäntöä arvioimaan, missä raja käytännössä menee.

Lisäksi olisi hyvä huomioida, että pitopaikka voi muodostua myös pitopaikkojen yhdistelmästä. Perusteluissa tämä on nostettu esille, mutta siinä ei ole otettu kantaa siihen, millä lailla tämä vaikuttaa aika-aspektiin pysyvän pitopaikan määrittelemisessä.

15) muotoilussa ”laitosta, jossa eläimet esittävät yleisölle toistuvasti niille opetettuja taitoja” sana ”toistuvasti” on väärässä kohdassa. Tulisi olla ”toistuvasti esittävät”, koska on kysymys toistuvasta esittämisestä eikä toistuvasta opettamisesta.

6 § Yleiset periaatteet

Yleiset periaatteet on luonnoksessa muotoiltu hyvin. Perusteluissa olisi hyvä kuitenkin todeta, että eläimen hylkäämisestä voidaan pitää myös sitä, jos se hylätään esimerkiksi lemmikkihoitolaan tai vuokratallille hoitoon, jätetään se hakematta ja maksut suorittamatta.

7 §: Laissa ei ole huomioitu uhanalaisten eläinten erityistä statusta tai suojan tarvetta. Ehdotetussa pykälässä tai sen perusteluissa ei ole huomioitu, että luonnonvarainen eläin voi olla uhanalainen. Uhanalaisen eläimen kohdalla tulee tällaisissa tapauksissa arvioida lopettamiskynnys toisin, riittävää ei siis ole todeta: ”Luonnonvaraisten eläinten kohdalla lopetuskynnyksen tulisi olla selkeästi matalampi kuin ihmisen hoidossa olevien eläinten kohdalla.” Laissa ja perusteluissa eläimen uhanalaisuus olisi otettava huomioon. Lakiin olisi hyvä myös säätää velvollisuus pyrkiä tunnistamaan, onko eläin uhanalainen vai ei.

8 § Eläinlajien ja eläinten pitoa koskevat rajoitukset

Luonnoksessa ehdotetut listat ovat kannatettavia. Lisäksi on hyvä, että hevonen on nyt mukana kaikilla listoilla. Valvonnan kannalta listat helpottavat työtä merkittävästi, etenkin lemmikkieläinten osalta.

Vaikka hyönteisiä ei nyt ole lueteltu listoilla, koskevat pitopaikkaan ja pitämiseen liittyvät rajoitukset hyönteisiäkin.

9 §: Hakemuksen eläinlajilistojen muuttamiseksi tulisi olla hakijalle maksullinen. Selvitykset listan muuttamiseksi ovat työläisiä, kun arvioidaan viimeisintä tutkituta tietoa ja käytännön kokemuksia. Hakemuksia listojen muuttamiseksi voi tulla paljon, ja maksullisuus olisi selvitysten työläys huomioon ottaen perusteltua.

10 §: Niin ikään lupapäätös eläinlajilistasta poikkeamiseksi olisi säädettävä maksulliseksi. Lupapäätöksen tulisi olla maksullinen vaikka lupa evättäisiin. Lisäksi lupaa tulisi hakea aina etukäteen, ei vasta sitten kun eläinlajilistasta poikkeava eläin on jo hankittu.

11 § Vastuu eläinten hyvinvoinnista

Ehdotetussa pykälässä on kaksi ongelmakohtaa valvonnan ja oikeuskäsittelyn näkökulmasta:

1 momentti:

Ehdotettu pykälä alkaa nyt toteamalla, että vastuu eläinten hyvinvoinnista kuuluu kaikille. Julistuksenomaisuutta ei pidetä hyvänä lainsäädännössä. Pykälää on aina ajateltava oikeussalista käsin. Tässä jää epäselväksi, mitä lainsäätäjät tarkoittaisi vastuun syntymisen osalta sillä, että ”vastuu on kaikilla”, ja tästä syystä 11 §:n 1 momentin ensimmäinen lause tulisi poistaa. Kaikkien vastuu ilmenee jo muissa ehdotetuissa pykälissä, kuten ilmoittamisvelvollisuudessa.

Omistajan velvollisuudet tulisi lisäksi määritellä tarkemmin ja painottaa enemmän. Nykymuotoilussa ei esimerkiksi ole mainintaa eläimen hyvinvoinnista, vaan puhutaan vain ”eläimen pidosta”. Omistajan vastuuta ei tule vesittää eikä tule antaa ymmärtää, että omistajan huono menettely olisi joiltakin osin muidenkin vastuulla, kuten viranomaisten, naapureiden tai muiden kansalaisten. Vaarana on, että tuomioistuimessa omistajan vastuu vesittyy, eikä esimerkiksi eläintenpitokieltoa määrätä, kun vastuu eläinten hyvinvoinnista on ollut kaikilla.

2 momentti:

Kirjattava selkeämmin aikuisen vastuu myös ikävuosiltaan 15-16 olevan henkilön omistamista eläimistä.

3 momentti:

Ehdotetussa pykälän 3 momentissa on nyt nostettu esille eläinsuojeluviranomaisten velvollisuus pyrkiä neuvoin edistämään eläinten hyvinvointia. Vaikka lain perusteluissa on todettu, että tämä on otettu lakiin julistuksenomaisesti eikä siihen voi perustaa virkamiehen rikosoikeudellista

vastuuta, on kohta valvojille käytännössä ongelmallinen. Oikeudenkäynneissä on jo nyt tavanomaista, että syytetty puolustautuu vetoamalla siihen, ettei hän osannut tehdä oikein, koska häntä ei ole riittävästi neuvottu.

Lainsäädännöllä ei tule vesittää omistajan/eläimen pitäjän vastuuta tai antaa kuvaa sellaisesta. Sen sijaan on painotettava eläimen omistajan/pitäjän selonottovelvollisuutta. Eläinten huonoa kohtelemista ei tule pystyä menestyksekkäästi puolustamaan viranomaisen puutteellisilla neuvontaresursseilla. Pykäläehdotuksessa nähdään riski ylilyönneistä ja väärinkäytöksistä. Aina kun puhutaan viranomaisen velvollisuudesta, on kysymys todellisesta toimimisvelvollisuudesta.

Lisäksi perusteluissa on nostettava esille, ettei voi jäädä yksittäisen virkamiehen vastuuksi, että resursseja on puutteellisesti.

Joka tapauksessa 11 §:n 3 momentti ei sovi ”vastuu”-otsikon alle. Jos on tarkoitus lausua viranomaisen velvollisuuksista, olisi kohta parempi siirtää muiden velvollisuuksien yhteen.

12 §: ei lausuttavaa

13 §: Kielletyn kohtelun määritelmän täyttää myös kohde-eläimenä pitäminen, kuten kettu luolakoirakokeessa. Tämä tulisi mainita perusteluissa. Kettulle koe on äärimmäisen stressaava, eikä sitä tulisi sallia. Jos luolakoirakokeet kuitenkin jatkossakin sallitaan, tulisi paikalla olla aina eläinlääkäri, joka valvoo, ettei kettua rasiteta kohtuuttomasti. Pyydystä ja päästä -kalastus on myös toimintaa, joka täyttää tarpeettoman vahingoittamisen määritelmän. Mikäli pyydystä ja päästä -kalastusta ei kielletä kokonaan, tulisi ainakin väkäselliset koukut toiminnassa kieltää.

14 § Sukupuoliyhteys eläimen kanssa

Lauseen muotoilu on turhan vaikeaselkoinen. Ehdotetun pykälän varsinaiseen sisältöön ei ehdoteta muutosta, mutta olisiko ymmärrettävämpää näin: ”Sukupuoliyhteydellä tarkoitetaan ihmisen sukupuolielimellä taikka muulla tavoin tehtävää taikka eläimen sukupuolielimeen tai peräaukkoon kohdistuvaa tunkeutumista eläimen kehoon taikka eläimen sukupuolielimen ottamista ihmiskehoon.

15 §: Perusteluihin tulisi lisätä myös jäädyttäminen kipua tuottavana toimenpiteenä. Myös sallitut merkintätavat tulisi kirjata perusteluihin selkeämmin. Onko tatuoinnin salliminen seura- ja harrastuseläimillä enää tarpeen, tai korvien loveamisen sioilla? Nämä eivät ole enää virallisia merkintätapoja, ja tuottavat tarpeetonta kipua.

16 § Toimenpiteiden tekijä ja kivunlievityksen käyttö

On tärkeää, että kivunlievitys on edellytys kivuliaiden toimenpiteiden yhteydessä. Hetkellisen ja lievän kivun määritelmän tulee olla tiukka. Kirurgisesta kastroatiosta tulisi sioilla luopua siirtymäajan puitteissa, tulehduskipulääke ei yksin ole riittävä kivunlievitys kastroation yhteydessä vaan tarvittaisiin lisäksi puudutus. Kaikkien eläinlajien kastroatiokipua tulisi lievittää asianmukaisesti.

Tulisi myös määritellä esimerkein, milloin kivuliaan toimenpiteen suorittaminen ei siedä viivytystä ja se olisi tehtävissä ilman kivunlievitystä. Tällaisen poikkeuksen soveltaminen tulee rajata hyvin harvinaiseksi poikkeukseksi.

Nupoutuksen osalta säädösten tulisi koskea myös kilien nupoutusta, ei pelkästään vasikoiden. Kilit ovat hyvin pieniä nupoutettaessa ja riskit ovat suuret, joten nupoutuksen suorittaminen olisi säädettävä vain eläinlääkäriin tehtäväksi.

Laissa eläinlääkärimatman harjoittamisesta mainitut nykyään eläinlääkäriin tehtäviksi säädetty toimenpiteet, kuten hevosen rektalisointi, on eläinsuojelullisista syistä edelleen pidettävä eläinlääkäriin tehtävinä. Lisäksi kaikkien eläinten hammashoidot tulee lisätä vain eläinlääkäriin koulutuksella suoritettaviksi tehtäviksi, samoin kuin hevosen letkutusta eli letkun asettaminen mahaan sieraimen kautta. Maallikot aiheuttavat hevosille paljon kärsimystä esimerkiksi raspatessaan niiden hampaita, ja on yleistä, että maallikon raspauksen jäljiltä hevosen hampaiden juurikanavat ovat vaurioituneet, mikä tuottaa hevoselle suurta kipua. Myös nenä-

mahaletkun asettaminen tulisi säätää eläinlääkärin koulutuksella tehtäväksi, koska siinä on suuri riski letkun asettamisesta henkitorveen ja ennen kaikkea koska tarve nenä-mahaletkulle tulee aina arvioida eläinlääketieteellisin perustein ja se edellyttää diagnoosin tekoa.

Ylipäättään maallikkojen suorittamat erilaiset hoidot ja toimenpiteet, jotka eivät perustu tutkittuun tietoon, ovat lisääntyneet ja niitä markkinoidaan villisti esittäen erilaisia terveysväittämiä. Eläimet ovat haavoittuvassa asemassa, eikä niille tulisi voida antaa hoitoja ilman että tarvetta on arvioitu eläinlääketieteellisin perustein. Esimerkiksi akupunktiota ja fysikaalisia hoitoja tulisi antaa eläimelle vain eläinlääkärin suorittamana, tai eläinlääkärin valvonnassa tai suosituksesta, jolloin suorittaja olisi koulutettu eläinfysioterapeutti. Tarvitaan niin sanottu puoskarilaki koskemaan eläimille tarjottavia hoitoja. Lääkäriliitto on jo vuosia ajanut ihmisten mitä erilaisimpia hoitoja koskevaa ja rajoittavaa lainsäädäntöä ja vastaava tarve säädöksille on myös eläimille tarjottaville hoidoille.

Muutoinkin monien toimenpiteiden tekijöille, esimerkiksi sorkkahoitajille, tulisi säätää pätevyysvaatimuksista, sillä väärin tehtynä monet toimenpiteet aiheuttavat huomattavaa kärsimystä, esimerkkinä juuri huonosti tehty sorkkahoito.

Pykälät 15 ja 16 muodostavat kokonaisuuden, joka kirjoitettu monimutkaisesti, ja johon vielä liittyy laki eläinlääkärinammatin harjoittamisesta. Toimenpiteen suorittajana eläinlääkäri tai muu riittävän koulutuksen omaava henkilö rinnastetaan toisiinsa, ja olisi selvemmin eroteltava, milloin toimenpiteen tekijällä on oltava eläinlääkärin koulutus.

17 §-18 §: ei lausuttavaa

19 § Kielletyt välineet ja laitteet

Erittäin hyvä, että sähköpanta on mainittu luettelossa. Pykälässä mainitun listan lisäksi viranomaisella tulee olla mahdollisuus kieltää muita kipua aiheuttavia välineitä. Häiriökäyttäytymisen estämiseen tarkoitettujen välineet, kuten hevosen imppauspanta, olisi syytä myös sisällyttää kiellettyjen välineiden listaan. Häiriökäyttäytymisen estäminen ei kuitenkaan poista käyttäytymisen taustalla olevaa tarvetta, ja eläin turhautuu, kun sen häiriökäyttäytyminen estyy.

20 §: ei lausuttavaa

21 § Hoidon yleiset vaatimukset

Pykäläluonnoksessa ja sen perusteluissa tulisi olennaisten käyttäytymistarpeiden listaan lisätä myös pesänrakennuskäyttäytyminen ja jälkeläisten hoitotarve sekä ruokailuun liittyvät tarpeet. Perusteluiden esimerkkeihin olisi lisättävä myös koirien tarve sosiaaliseen kanssakäymiseen.

Myös hoidossa olevien eläinten liikunnantarpeen säännöllisestä tyydyttämisestä tulisi huolehtia. Asetustasolla olisikin tärkeä määritellä säännöllinen liikunta erikseen eri eläinlajeille ja pitomuodoille.

Turkiseläinten pito-olosuhteiden parantamisesta nykyisestä tulee säätää asetustasolla niin että tämän lakiluonnoksen henki ja tarkoitus täyttyy uudessa turkisasetuksessa.

Pykäläluonnoksessa tulisi huomioida myös eläinlajien väliset suhteet esimerkiksi mitä tulee saalis- ja petoeläimiin kuten samassa tiloissa pidettäviin kissoihin ja gerbiileihin.

Ehdotetaan, että pykälä tarkennetaan seuraavasti: ”Eläimet ja eläinlajit, jotka suhtautuvat vihamielisesti toisiinsa tai voivat muuten vahingoittaa toisiaan taikka kärsiä toistensa läsnäolosta...”

Lisäksi tulisi vielä perusteluissa avata, että pykälä velvoittaa myös eläinlajien osalta, esimerkiksi mitä tulee saalis- ja petoeläimiin. Vaikka petoeläin ei pääsisikään käsiksi toiseen eläimeen, voi jo petoeläimen läsnäolo aiheuttaa saaliseläimelle jatkuvaa stressiä ja kärsimystä.

22 § Ruokinta ja juotto

Pykälä tulisi muotoilla siten, että jatkuva vedensaanti turvattaisiin kaikille eläinlajeille eli vettä tulee olla jatkuvasti tarjolla eläimen pysyvässä pitopaikassa. Eläimen hyvinvoinnin perusedellytys on, että se saa juoda, kun sillä on jano.

Asetuksella (tai laissa, jos poikkeukset pitää määritellä jo lakitasolla) voidaan tarvittaessa säätää poikkeuksista, kuten vapaana ja vapaan kaltaisissa olosuhteissa liikkuvien porojen tai ns. igluvasikoiden osalta. Myös talviulkoiluun nautojen osalta on perusteltua säätää poikkeusmahdollisuus. Perusteluihin tulisi selvyden vuoksi myös kirjata, että lumi riittää veden tarpeen tyydyttämiseen vain vapaana oleville poroille.

Mikäli vapaa vedensaanti tulee lainsäädäntöön, voisi erikseen määriteltyjen poikkeusten sijaan myös harkita vaatimuksesta poikkeamisen sallimista, jos pystyy osoittamaan valvontaviranomaiselle omavalvonnan keinoin miten eläimien sopiva vedensaanti taataan. Tällöin toimijalla olisi oltava riittävät ja perustellut tiedot eläimen vedentarpeesta, juomiskäyttäytymisestä, rehun, syömisestä, lämpötilan ym. vaikutuksesta vedenkulutukseen.

Luonnoksen tämän hetkinen kirjaus ”sopivassa määrin” tarjottavasta vedestä aiheuttaa ongelmia valvonnassa, koska valvojan on pystyttävä osoittamaan, jos eläin ei ole saanut sopivassa määrin vettä. Osoitusvelvollisuuden tulisi olla eläimen pitäjällä. Tällainen toimijan osoitusvelvollisuus ja omavalvonta on tavallinen käytäntö muussa lainsäädännössä, kuten elintarvikelainsäädännössä.

Suurin osa eläimen pitäjistä pitää jatkuvan vedensaannin turvaamista eläimelle itsestään selvänä ja huolehtii hyvin eläinten vedensaannista. Jatkuvan vedensaannin vaatimus ei aiheuttaisi hankaluuksia asiallisesti eläimistään huolehtiville, sillä valvontaeläinlääkäri tunnistaa valvontakäynnillä tilanteet, joissa esimerkiksi vesiastia on kaatunut vahingossa tai tilapäisesti tyhjentynyt. Näissä tilanteissa voidaan edetä neuvonnalla jatkuvan vedensaannin turvaamiseksi.

Sopivassa määrin tai riittävästi vettä on työläästi valvottavissa niin että voidaan todentaa eläimen riittämätön vedensaanti, mikä taas on edellytyksenä toimiin ryhtymiselle.

Tilanteissa, joissa riittämätön vedensaanti voidaan varmuudella todeta heti, eläin on kärsinyt janosta jo pitkään. Tällöin eläimessä havaitaan merkkejä kuivumisesta tai eläin on niin janoinen, että se juo heti runsaasti kun sille tarjotaan vettä valvontatilanteessa. Riittämättömään vedensaantiin tulisi kuitenkin voida puuttua helpommin ja jo varhaisemmassa vaiheessa. Pahimmillaan täytyy tehdä useita valvontakäyntejä, joilla toistuvasti todetaan esimerkiksi tyhjä ja kuiva tai puuttuva juoma-astia, ennen kuin voidaan riittävällä varmuudella osoittaa, ettei eläimen vedensaannista huolehdita riittävästi ja tilanteeseen voidaan puuttua pakkokeinoin. Tänä aikana eläin kärsii kuitenkin janoa yleensä jatkuvasti.

Perusteluissa tulee todeta, että eläimen pitäminen lievässä kroonisessa janossa on kiellettyä. Omistajan käsitys eläimen vedentarpeesta on hyvin usein liian alhainen. Lisäksi on valitettavan tavallista, että riittävän veden antamista vältetään, jotta esimerkiksi tarve viedä koira kävelylle pienenee.

Myös hevosten hoidossa on tavallista, että ne ovat päivät tarhassa ilman vettä. Kuumalla ilmalla vettä tulisi luonnollisesti olla tarjolla, mutta myös pakkasella hevosen veden tarve on suuri, sillä se lisää kuiva-aineen syöntiä ja vedentarve kasvaa. Ummetushäkyt ovatkin tavallisia hevosilla pakkasaikaan, kun niiden riittävästä vedensaannista ei ole huolehdittu.

Jatkuvan vedensaannin turvaaminen kaikille eläinlajeille parantaisi niiden kokonaishyvinvointia huomattavasti.

Lisäksi pykälään tulisi lisätä, että elävän eläimen syöttäminen toiselle eläimelle on kiellettyä. Näin on jo nykyisessä lainsäädännössä, mutta tätä ei nyt ole lakiluonnoksessa todettu nimenomaisesti.

23 §: Eläinlääkäriliitto kyseenalaistaa tarpeen poiketa eläinten hyvinvoinnin päivittäisestä tarkastamisesta, jos eläin ei ole välittömästi valvonnassa tai tavoitettavissa. Liian usein tilanteissa, joissa lauma eläimiä on rajatulla alueella keskenään etäällä ihmisasutuksesta eikä eläinten hyvinvointia tarkasteta päivittäin, on myös puutteita niiden hyvälaatuisen veden ja rehun

saannissa. On myös merkittävä hyvinvointiongelma, jos eläin on vahingoittunut pitkään ennen kuin sen hyvinvointi tarkistetaan. Jo päivä on pitkä aika loukkaantuneen eläimen olla ilman apua. Myös eläintautien leviämisen estämisen näkökulmasta olisi tärkeää, että kaikki rajatulla alueella olevat eläimet tarkastettaisiin vähintään päivittäin. Nykyään on erilaisia ja edullisia mahdollisuuksia tarkastuksen suorittamiseen, esimerkiksi kuvauskopterit ja -lennokit. Hyvinvoinnin tarkastaminen tulisi myös voida osoittaa valvontaviranomaiselle.

24 §: ei lausuttavaa

25 §: Perusteluissa tulisi mainita, että rutiininomainen letkutus ei ole perusteltua, vaan riittävästä nesteen tai esimerkiksi ternimaidon saannista tulisi ensisijaisesti huolehtia antamalla eläimelle mahdollisuus omatoimisesti juoda tai imeä.

26 § Eläinjalostus

Eläinlääkäriliitto pitää seuraavaa perustelujen muotoilua ongelmallisena lain valvonnan näkökulmasta: ”Hyvinvointihaittaa aiheuttavia ääripiirteitä omaavia eläimiä ei tulisi käyttää jalostukseen, ellei tarkoituksena ole jälkeläisten ominaisuuksien parantaminen tältä osin.” Eläinten jalostajat pyrkivät aina eläimen ”ominaisuuksien parantamiseen”, vaikkakaan ei aina eläimen hyvinvointia huomioon ottavalla tavalla. Tällaisilla argumenteilla ei tule olla mahdollista kiertää jalostuskieltoa.

Perusteluissa olisi myös paikallaan todeta, että on rotuja, joista ei löydy yhtään lakiluonnoksen edellytyksiä täyttävää tervettä yksilöä, kuten Belgian sininen -naudat, sharpei-koirat ja Scottish fold -kissat, sekä jotkut brakykefaaliset rodut.

Jotta eläinjalostuksen valvonta olisi mahdollista, olisi valvontaviranomaisella olla mahdollista saada luotettavaa tietoa esimerkiksi eläimelle tehdyistä keisarileikkauksista. Tulisi harkita joko eläinlääkäreille automaattista ilmoitusvelvollisuutta tehdyistä keisarileikkauksista, jolloin tarvittaisiin sekä rekisteri tätä varten sekä pakollinen tunnistusmerkintä, tai ainakin valvontaviranomaiselle mahdollisuus saada potilastiedot eläinlääkärin salassapitovelvollisuuden estämättä. Tällöin olisi myös säädettävä pakollisesta tunnistusmerkinnästä.

Jalostuspykälän valvonnassa on merkityksellistä, millainen on eläimen pitäjän ja ”jalostajan” selonottovelvollisuus erilaisten ominaisuuksien periytyvyydestä. Myös valvontaviranomaisen neuvontavelvollisuus tässä yhteydessä herättää kysymyksiä: onko valvontaviranomaisen velvollisuus olla selvillä eri ominaisuuksien periytyvyydestä ja tuleeko valvontaeläinlääkärin edellyttää omistajalta että teetetään esimerkiksi geenitestejä eläimen jalostuskäyttöön soveltumisen selvittämiseksi. Perusteluissa tulisi tuoda selvemmin ilmi, että eläimillä on lukuisia periytyviä yhden geenin aiheuttamia sairauksia, joihin on olemassa geenitesti. Vai onko jalostukseen sopivuutta tarkoitus arvioida vain kliinisten löydösten perusteella? Myös psyykkisten ominaisuuksien arviointiin tulee määritellä kriteerit.

Pykälään tarvitaan soveltamisohjeita välittömästi sen tullessa voimaan.

On erittäin hyvä, että ehdotetun pykälän momentissa 4 mainitaan omistajan/pitäjän velvollisuus estää pitämiensä nisäkkäiden hallitsematon lisääntyminen.

Valvonnan kannalta on ehdottomasti tarpeen, että tarkempi asetus eläinjalostuksesta tulee voimaan samanaikaisesti lain kanssa.

Lisäksi tulisi harkita, että asetuksella säädettäisiin aikaisimman sallitun astutusiän lisäksi myöhäisimmästä sallitusta astutusiästä.

27 § Löytöeläimet

Löytöeläinten tunnistamisen ja omistajan löytymisen edellytys olisi tunnistusmerkintä. Löytöeläinten säilytysaikaa esitetään lyhennettäväksi, mikä entisestään korostaa tarvetta tunnistusmerkinnälle ja omistajan nopealle löytymiselle. Pakollisesta tunnistusmerkinnästä tulisikin säätää joko tässä tai eläinten merkintää koskevassa laissa.

Löytöeläimille ehdotetaan tarjottavan ensiapu ja muu kohtuullinen hoito sairauden tai vamman hoitamiseksi. Perusteluissa on todettu murtuman lastoittamisen olevan tällainen hoito, kun taas kirurgista murtuman korjausta ei voida edellyttää. Eläinlääketieteen kaiken aikaa kehittyessä kaivataan lisää kohtuullisen määrittelyä. Kohtuullinen voidaan käsittää monin tavoin. Tulisi esimerkiksi todeta, että kohtuullista ei ole edellyttää pahasti vahingoittuneen eläimen tehohoitoa ennen omistajan tavoittamista, vaikka siihen olisikin mahdollisuus, vaan eläin voidaan eläinsuojelullisista syistä lopettaa.

28 §-32 §: ei lausuttavaa

33 §: Kohtaan olisi hyvä lisätä velvollisuus pitää kuolleiden eläinten lukumäärien lisäksi kirjaa myös eläinten kokonaismäärästä.

34 §: ei lausuttavaa

35 §: Pitopaikkojen paloturvallisuuteen tulisi uuden lain myötä saada parannuksia ja keinoista tulisi säätää tarkemmin asetuksella.

36 §: Hyvä lisäys sisään suojaan ottamisesta.

37 §: Hyvä lisäys päivittäisestä tarkistamisesta.

38 §-39 § Pysyvän pitopaikan yleiset vaatimukset ja poikkeukset niistä

Pysyvän pitopaikan vaatimukset ovat hyviä, mutta valitettavasti ne vesitetään poikkeusmahdollisuuksilla.

Eläinlääkäriliiton näkemyksen mukaan parsinavetoiden uudisrakentamista ei tule sallia, ja investointitukia voisi käyttää vain parsinavetoiden osalta vain peruskorjauksiin joilla parannetaan myös eläinten hyvinvointia. Parsinavetoille tulee säätää myös lehmien ja hiehojen ympärivuotinen jaloittelupakko laidunnuspakon lisäksi.

Sopivan lepopaikan tulisi olla kiinteäpohjainen, siis pelkkä verkko- tai ritiläpohja ei ole riittävä.

Porsitushäkeistä tulee luopua siirtymäajalla.

Nykytuotoinen turkistarhaus ei voi täyttää pysyvän pitopaikan vaatimuksia, vaan asetuksella on säädettävä siitosketuille merkittävästi nykyisiä suuremmat tilavaatimukset. Lisäksi häkkien tulee olla nykyistä monimuotoisemmat ja virikkeellisemmät.

40 §-41 §: ei lausuttavaa

42 §: Määräys siitä, ettei alle 16-vuotiaalle pysyvästi saa luovuttaa eläintä ilman huoltajan suostumusta, on erittäin hyvä.

43 §: Luolakokeet elävää kettua käyttäen tulisi kieltää, sillä koe on ketulle äärimmäisen stressaava. Myös rekikoirat rasittuvat äärimmilleen työssään. Rekikoiratoiminta on vain toisinaan kilpailuluonteista, mutta niiden käyttö matkailuelinkeinossa aiheuttaa niille sesongin aikana äärimmäistä rasitusta. Rekikoirien käyttöön tulisi säädösten avulla kiinnittää myös huomiota.

44 §: ei lausuttavaa

45 § Eläinkilpailun ja -näyttelyn järjestäminen

Eläinkilpailuista säädetään luonnoksessa hyvin yksityiskohtaisesti ja monisanaisesti verrattuna muihin asioihin.

Myös eläinnäyttelyissä tulisi olla paikalla näyttelyeläinlääkäri. Tarve näyttelyeläinlääkärille korostuu, mitä suurempi näyttely on kyseessä. Eläinlääkärin tehtäviä näyttelyissä ovat muun muassa toimet eläintautien leviämisen estämiseksi, eläinten tuontisäädösten täyttämisen varmistaminen sekä eläinten tarvitseman ensiavun antaminen.

46 § Ilmoituksenvarainen eläinkilpailujen järjestäminen

Tästä olisi annettava tarkempaa ohjeistusta perusteluissa. On tarkemmin määriteltävä, milloin ilmoittamisvelvollisuus syntyy ja milloin ei. Perusteluissa on nyt todettu, että velvollisuutta voi olla tai sitten ei. On oltava selkeämpää, milloin tulee sovellettavaksi.

Olisi tärkeää, että maakunta, jonka alueella kilpailu pidetään, saa tiedon tapahtumasta ja sen ajankohdasta hyvissä ajoin. Jos ilmoitetaan vain järjestäjän kotipaikan mukaan, tieto ei välttämättä kulkeudu sinne, missä kilpailu tosiasiallisesti järjestetään.

Jos lupaviranomaisena pidetään järjestäjän kotipaikan maakunta, tulisi lisävelvollisuutena säätää, että järjestäjän on toimitettava kilpailuohjelma tiedoksi sille maakunnalle, jonka alueella kilpailu järjestetään.

On hyvä tarkennus, että pykälässä nyt todettaisiin, että kilpailueläinlääkärin on oltava fyysisesti läsnä. Nykytilanteessa on vallinnut epätietoisuutta siitä, riittääkö, että eläinlääkäri on tavoiteltavissa puhelimitse.

47 § Ilmoituksenvaraisen eläinkilpailun järjestämistä koskevan ilmoituksen sisältö

Ilmoituksessa olisi oltava myös kilpailujen ajankohdat. Yleisilmoitus ilman tarkempaa ajankohtaa on valvonnan kannalta turha. Nykytilanteessa nämä ilmoitukset tulevat lisäksi yleensä hyvinkin lyhyellä varoitusaajalla valvontaviranomaisille. Tämä tarkoittaa käytännössä, ettei valvontaa siten aina ole järjestettävissä. Ehdotettu lakimuutos ei tuo parannusta nykytilanteeseen. Luolakoirakoikeet elävällä ketulla pitäisi kieltää.

48 § Kilpailueläinlääkärin tehtävät ja pätevyys

Olisi tarkoituksenmukaisinta, että kilpailueläinlääkärillä olisi oikeus puuttua kilpailun kulkuun. Mikäli vain viranomaiselle voidaan säätää tällainen oikeus puuttua kilpailuun, ja vastuu sen vuoksi jätetään kilpailun järjestäjälle, tulisi perusteluihin kuitenkin kirjata selvyyden vuoksi, että kilpailun järjestäjä voi valtuuttaa kilpailueläinlääkärin puuttumaan itsenäisesti tai voi omilla säännöillään vahvistaa kilpailussa noudatettavat menettelyt. Eläinlääkärin oikeus puuttua itsenäisesti kilpailun järjestäjän etukäteishyväksynnän perusteella voi olla erityisen tärkeää esim. tilanteessa, jossa on useita nopeita lähtöjä, eikä jokaisen eläimen tilasta ole mahdollista käydä keskustelua järjestäjien kanssa.

Lakiluonnos piirtää kokonaisuudessaan varsin monimutkaisen kuvan eläinkilpailun keskeyttämisestä: Vaikka paikalla on kilpailueläinlääkäri, tällä ei ole toimivaltaa keskeyttää kilpailua, vaan se on kilpailun järjestäjän tehtävä. Jos järjestäjä ei eläinlääkärin näkemyksestä huolimatta keskeytä kilpailua, tarvitaan paikalle poliisi, jonka pitää ilmoittaa kilpailun keskeyttämisestä myös maakunnalle.

Kilpailun järjestäjälle tulisi säätää velvollisuus noudattaa kilpailueläinlääkärin ohjeita, myös silloin kun kilpailueläinlääkäri ohjeistaa keskeyttämään kilpailun.

49 § Ilmoituksenvaraisen eläinkilpailujen järjestäjän kirjaamisvelvollisuus

Pykälä on ylimitoitettu. Jos johonkin kirjaamiseen halutaan velvoittaa, riittää valvonnan näkökulmasta, että kirjataan poikkeavat tilanteet. Joka tapauksessa on tärkeämpää, että kilpailujen järjestäjä ryhtyy toimenpiteisiin kirjaamisen sijasta. Liian raskas hallinnollinen taakka voi lisätä kiusausta tulkita niin, ettei oma kilpailu kuulu ilmoitettavien joukkoon, etenkin, jos ilmoitusvelvollisuus jää niin epäselväksi kuin luonnoksessa nyt ehdotetaan.

50 §: Pykälän 3 momentin rajanveto on hyvä.

51 §: ei lausuttavaa

52 § Eläintarhaa, pysyvää ja kiertävää eläinnäyttelyä sekä sirkusta koskevan luvan hakeminen

Kiertävien eläinnäyttelyiden tulee ilmoittaa saapumisestaan maakunnalle. Kiertävät eläinnäyttelyt ovat eläinten pito-olosuhteiden kannalta haastavia ja voivat aiheuttaa eläimelle kärsimystä. Ilmoittamisvelvollisuus helpottaisi valvontaa. Voitaisiin esimerkiksi edellyttää, että kiertävällä eläinnäyttelyllä on suunnitelma, josta ilmenee kaikki esiintymispaikat. Sama suunnitelma voidaan sen jälkeen toimittaa jokaiselle maakunnalle, jonka alueella eläinnäyttely järjestää ohjelmaa.

53 §-54 §: ei lausuttavaa

55 § Toiminnan tarkastaminen ja valvonta

Ehdotettu pykälä on hyvä. Nykytilanteessa valvonta on satunnaista ja ilman varsinaista suunnitelmaa (sekä paikallisesti että maanlaajuisesti).

56 §: ei lausuttavaa

57 § Luonnonvaraisten eläinlajien tarhauksesta tehtävä ilmoitus

Todettiin, että nykyiseen pitopaikkarekisteriin ei ilmeisesti ole mahdollista lisätä ylimääräisiä tietoja. Onko rekisteriä tarkoitus uusia? Siirtyväthän tiedot myös maakunnille, jossa tiedot tarvitaan valvontaa varten?

58 §: ei lausuttavaa

59 § Ammattimainen tai muutoin laajassa mitassa tapahtuva seura- ja harrastuseläinten pito

Jos tulee luonnoksen ehdottama rekisteröimisvelvollisuus on näille merkinnöille oltava paikka rekisterissä ja tietojen on siirryttävä niitä tarvitseville maakunnille.

Liite 2:

Kohdan 2 määrät ovat erittäin suuret. Ongelmia eläinten pidossa alkaa harrastajaomistajilla ilmetä, kun häkkeitä on yli 10. Vastaavasti koiran pidossa alkaa tulla ongelmia, kun on yli viisi koiraa samalla omistajalla. Ongelmia tulee puhtaanapidossa, kävelyttämisessä, jne. Kymmenen hevosta on sekin erittäin suuri määrä.

Kaikki kohdan määrät ylittävät selvästi tavanomaisen lemmikkipidon. Lisäksi luvuissa huomioidaan vain aikuisia eläimiä. Eli samalla omistajalla voi lisäksi olla rajoittamaton määrä pentuja.

Valvontaa auttaisi merkittävästi se, jos viranomaisen tiedossa on, että pidetään paljon eläimiä. Tällainen eläinten pito ja siinä mahdollisesti esiintyvät ongelmat jäävät muutoin helposti havaitsematta, sillä eläimet ovat yleensä kotirauhan piirissä paikassa, jossa ei juurikaan käy ulkopuolisia. Tämä rajoittaa valvontamahdollisuuksia. Lisäksi tieto voi olla tärkeä myös pelastusviranomaisille.

Eläinlääkäriliitto ehdottaa, että kohdan 2 kaikki määrät puolitetaan, eli enintään saisi pitää viisi yli 12 kuukauden ikäistä koiraa, jne.

Lisäksi olisi kohdan 1 osalta selvennettävä, mitä tarkoitetaan sillä, että eläin on ”itse kasvatettu”. Missä asemassa sijoituskoirat esimerkiksi olisivat?

Kohdassa 1 c, mihin ”muuta” sana viittaa? Nuorempiin kuin yli 12 kuukauden ikäisiin hevoseläimiin? Muihin hevosiin kuin omistajan itse kasvattamiin? Riittäisikö, että kohdassa todetaan: ”myy tai välittää yli viisi hevoseläintä”?

60 §: ilmoitusvelvollisuus tässä on hyvä. On selkeä parannus nykytilanteeseen.

61 §-62 §: ei lausuttavaa

63 § Lopetusta koskevat yleiset vaatimukset

Perusteluissa tulisi määritellä poronhoitaja nimenomaisesti poronhoitolaissa tarkoitetuksi poronhoitajaksi.

Myös tarhatun riistan kyseessä ollessa voi tulla tilanteita, joissa ampuminen on parasta tapa lopettaa eläin.

Tarhatun riistan huvimetsästyksen sijaan ei ole hyväksyttävää ja sen pitäisi olla kiellettyä.

64 § Eläinten teurastus

On erittäin tärkeä ja kannatettava linjaus, että eläin olisi aina tainnutettava tai lopetettava ennen verenlaskun aloittamista. Eläin tuntee tarpeetonta kipua ja tuskaa, jos tainnutus ennen verenlaskua ei ole asianmukaisesti suoritettu.

Luonnonvaraistenkin eläinten kohdalla tulee edellyttää, että eläin on kuollut tai tainnutettu ennen kuin teurastusta jatketaan. Teurastussääntöjä ei ole syytä olla soveltamatta luonnonvaraisen eläimen kohdalla.

65 § Tarhattu riista tulisi määritellä.

66 § - 69 §: ei lausuttavaa

10 luku: Viranomaiset

70 §-71 §: ei lausuttavaa

72 § Maakunta

Lakiluonnoksen mukaan maakunta huolehtii eläinsuojelulain mukaisista tehtävistä, ja valvontaviranomaisista poistettaisiin kunnaneläinlääkäri ja kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija. Tämä muutos on periaatteellinen, merkittävä ja huono.

Eläinlääkäriliiton mielestä maakunnan virkasuhteinen eläinlääkäri tulee nimetä eläinsuojeluviranomaiseksi myös tulevassa eläinsuojelulaissa. Eläinsuojeluvalvonnassa käytetään paljon pakkokeinoja ja puututaan perusoikeuksiin, kuten yksityisyyden ja omaisuuden suojaan (Perustuslaki 731/1999 10 §, 15 §). Kun ryhdytään kiireellisiin toimiin, kuten eläimen lopettaminen ja tilapäisen hoidon hankkiminen, tai määrätään uhkasakko, tulee toimivallan olla mahdollisimman selvästi määritelty lainsäädännön tasolla.

Jos eläinsuojeluvalvontaviranomaisena on maakunta, tulee eläinsuojelulain mukainen päätäntävalta delegoida erikseen viranhaltijoille. Luonnoksessa pitää kuvata toimivallan siirto maakunnalta viranhaltijoille ja eläinsuojeluvalvonnan viranhaltijoita koskevat pätevyysvaatimukset. Mikäli maakunnat voivat itsenäisesti määritellä miten tehtävät delegoidaan, voivat eläinsuojeluvalvonnan käytännöt vaihdella huomattavasti.

Tällä hetkellä valvontaviranomaisena toimii lähes poikkeuksetta valvontaeläinlääkäri, mikä on hyvä ja toimiva käytäntö. Valvontaeläinlääkärijärjestelmä on perustettu vasta 2009 jälkeen ja se on parantanut eläinsuojeluvalvonnan vaikuttavuutta ja yhdenmukaisuutta.

Valvojan viranomaisen tulee jatkossakin olla eläinlääkäri, sillä eläinsuojeluvalvonnassa eläimen hyvinvoinnin arviointi on tärkeintä. Valvojan pitää tarkastuksen aikana arvioida eläimen olosuhteet, hoito ja ravitsemus, sen terveys ja sen mahdollisesti kokema kipu ja kärsimys. Valvojan on osattava arvioida myös, kuinka ruokinta ja olosuhteet vaikuttavat eläimen terveyteen, mitä haittaa laiminlyönneistä on eläimille sekä miten erilaiset sairaudet oireilevat. Nämä on osattava arvioida luotettavasti jokaisella tarkastuskerralla. Viranomaisen on pystyttävä tekemään

päätöksiä eläinten kärsimyksestä ja terveydellisistä olosuhteista myös tilanteissa, joissa näihin ei liity mitattavia parametreja.

Pelkästään mitattavia parametreja eläinten hyvinvoinnin valvonnassa on myös perustellusti kritisoitu, sillä tiukka senttimäärä ei takaa eläimen hyvinvointia, vaan hyvinvointi koostuu eläimen elinympäristön olosuhteiden, hoidon ja terveydentilan muodostamasta kokonaisuudesta.

Kokonaisuuden arviointi on edellytys sille, että voidaan valita oikeat toimenpiteet, määräykset tai kiireelliset toimenpiteet, joissain tapauksissa eläimen lopettaminen. Viranhaltijalla on oltava toimivalta tehdä ja toimeenpanna päätökset jo tarkastuskäynnillä, jotta vältetään eläinten kärsimyksen pitkittyminen. Kansalaiset odottavat tehokasta eläinsuojeluvälvontaa siten, että pitkittyneet eläinsuojelutapaukset saadaan päätökseen. Toimiva valvontajärjestelmä edellyttää vankkaa asiantuntemusta eläinten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä juridista osaamista. Maakunta ei ole sopiva taho päättämään, kenellä on riittävä kelpoisuus eläinsuojeluviranomaisen työhön, vaan pätevyys pitää määritellä lainsäädännössä. Kenen vastuulla maakunnassa muutoin on ratkaista, milloin tarvitaan eläinlääkärin asiantuntemusta ja millä perusteella, jos valvova viranomainen ei ole eläinlääkäri?

Eläinlääkärien koulutus on erittäin monimuotoinen sisältäen opetusta eläinten fysiologiasta, sairauksista, käytöksestä ja lainsäädännöstä. Opinnoissa saadaan kattava perustieto tarttuvista eläintaudeista ja näiden merkityksestä myös ihmisille. Eläinlääketieteen opinnoissa paneudutaan myös lainsäädäntöön ja sen tulkitsemiseen. Siinä missä eläinlääkäri voisi epäillä tarttuvaa eläintautia, muun alan edustaja voisi väittää kyseessä olevan käytöshäiriö. Eläinlääkärin koulutus antaa parhaat valmiudet suorittaa eläinsuojelu- ja eläintautivälvontaa.

Ruotsissa eläinsuojeluvälvontaa voi tehdä muunkin luonnontieteellisen koulutuksen pohjalta kuin eläinlääkärin. Valvojat ovat kuitenkin tyypillisesti suorittaneet kolmen vuoden mittaisen eläinsuojeluvälvonnän opintokokonaisuuden. Tällaista opintokokonaisuutta ei Suomessa ole, eikä sen järjestäminen ole tarkoituksenmukaista, koska eläinlääkärin koulutus on tehtävään parempi ja eläinlääkäreitä on riittävästi tehtäviin. Lisäksi Ruotsin tilanteessa herättää kysymyksiä välvontakäyntien suuri määrä mutta suhteessa vähäisemmät toimet kuin Suomessa. Suomessa välvonta kohdentuu ilmeisesti paremmin riskiperusteisesti, ja välvontaa suoritetaan siellä, missä on myös puutteita lainsäädännön noudattamisessa.

Viranomaisen on päätöstä tehdessä pystyttävä ottamaan vastuu päätöksestään myös tuomioistuimessa.

Eläinsuojelurikoksen tunnusmerkistö edellyttää, että teko on aiheuttanut konkreettista kärsimystä eläimelle. Tämä pitää syyttäjän pystyä näyttämään todeksi, jotta rikoksesta tuomitaan rangaistukseen. Rikosprosessissa näyttökynnys on huomattavasti korkeampi kuin hallintoprosessissa (= ei saa jäädä varteenotettavaa epäilystä). Syyttäjän todistajan täytyy kyetä yksilöimään ne fysiologiset ja eläinpsykologiset mekanismit, jotka aiheuttavat eläimelle kärsimystä. Tämä edellyttää pääsääntöisesti todistajaa, jolla on eläinlääketieteellistä asiantuntemusta ja joka on nähnyt kyseisen eläimen tilanteen. Tuomioistuin tuomitsee myös eläintenpitokieltoon, joten asiantunteva todistelu on oleellista oikeudenkäynnissä. Eläintenpitokiellot ovat ainoa keino puuttua tehokkaasti eläinten toistuvaan tietoiseen kaltoinkohteluun.

Eläinlääkäriliiton näkemyksen mukaan on siis erittäin tärkeää, että eläinsuojeluvälvontaa tekee aina maakuntaan virkasuhteessa oleva eläinlääkäri.

Luonnoksen mukaan maakuntien vastuulle tulee myös kiireellisten eläinsuojeluvälvontatehtävien hoitaminen virka-ajan ulkopuolella. Tämä on kannatettava kirjaus. Tehtävä on kuitenkin uusi, joten siihen on varattava lisää rahoitusta.

Huomio muotoilusta: esitetyssä pykälässä puhutaan nyt vain siitä, että maakunta valvoo välvontaa. Lienee tarkoitettu, että maakunta valvoo hyvinvointimääräysten noudattamista toimialueellaan.

73 §-76 §: ei lausuttavaa

77 §: Tuotantoeläintilojen jääminen pois ilman epäilyä tehtävien tarkastusten piiristä ei ole perusteltua. Tuotantoeläintilat, jotka eivät ole terveydenhuolto-ohjelmien piirissä tulisi tarkastaa säännöllisesti ja tiheämmin kuin terveydenhuolto-ohjelmaan kuuluvat tilat. Terveydenhuolto ja valvonta on kuitenkin pidettävä selvästi toisistaan erillisinä.

78 §: Mahdollisuus teurastamojen kameravalvontaan on kannatettava.

79 §: Erityisesti jalostussäädösten noudattamisen valvonta edellyttäisi tiedonsaantia eläinlääkäreiltä tai Kennelliitosta pyydettyä salassapitovelvollisuuden estämättä. Samoin tiedonsaanti tuotantoeläinten terveydenhuollon tunnusluvuista olisi tarpeen arvioitaessa hoidon säädöstenmukaisuutta.

80 §: ei lausuttavaa

81 § Asiantuntijan ja avustajan käyttäminen

Mahdollisuus avustajan käyttöön esimerkiksi eläinten kiinniottoon tai lopetukseen kiireellistä apua järjestettäessä on hyvä ja tarpeellinen, ja näin on toimittu nykylainsäädännönkin vallitessa. Eläinlääkärit eläinsuojeluviranomaisina pystyvät suorittamaan lopetukset asianmukaisesti, mutta jos eläimiä on paljon, tarvitaan siihen useita toteuttajia. Asiantuntija-avun käytön mahdollistaminen on hyvä myös esimerkiksi vieraslajien tunnistamiseen.

Perusteluissa tulisi kuitenkin täsmentää, että valvontaviranomaisen tulee olla eläinten terveyden ja hyvinvoinnin asiantuntija, joka voi poikkeuksellisissa valvontatehtävissä tukeutua erityisalan asiantuntijaan. On kaikkien osapuolten oikeusturvan kannalta oleellista, että mahdollisuutta ulkopuolisen asiantuntijan käyttöön ei käytetä tavanomaisissa valvontatilanteissa siten, että muun kuin eläinlääkärinkoulutuksen saanut valvontaviranomainen pyytäisi ulkopuolisen eläinlääkäriasiantuntijan arvioimaan eläinten hyvinvointia, ja viranomaisen päätös perustuisi pääasiassa tähän ulkopuolisen antamaan lausuntoon.

82 §-86 §: ei lausuttavaa

87 § Eräiden viranomaisten ja muiden tahojen ilmoitusvelvollisuus

Ilmoitusvelvollisuudesta säättäminen on kannatettavaa. On erinomaista, että lomituspalvelullekin säädetään ilmoitusvelvollisuus. Olisi kuitenkin riittävää, että ilmoitetaan joko eläinsuojeluviranomaisille tai poliisille (poliisikin on eläinsuojeluviranomainen). Lisäksi tulisi säätää ilmoitusvelvollisuus myös rehun-, sähkön- ja vedentoimittajille silloin, jos ne aikovat katkaista toimitukset kotieläintilalle.

Ilmoitusvelvollisuuksia ja tiedonsaantia koskevia pykälä on luonnoksessa useita eri kohdissa ja niiden kokonaisuus on sirpaleinen. Eläinlääkäriammattinharjoittamislakia ja sen salassapitovelvollisuuspykälää tulee arvioida siitä näkökulmasta, että valvontaviranomainen tarvitsee tietoja tietyille eläimille tehdyistä toimenpiteistä ym. ja jos näistä ei voi saada tietoa, valvonta tai ainakin perusteltujen määräysten antaminen on mahdotonta.

88 §: ei lausuttavaa

89 § Virka-apu

Yleisesti virka-apua koskien Eläinlääkäriliitto toteaa, että sen käytäntöjä olisi syytä yhtenäistää valtakunnallisesti.

Ehdotetussa pykälässä todetaan, että virka-avusta säädetään poliisilaisissa. Poliisilain 9 luvun 1 § säättää virka-avusta jos valvontaviranomaisen työtä estetään. Pykälä ei tuntuisi soveltuvan tilanteisiin, joissa 81 § mukaiselle avustajalle tulisi antaa virka-apua.

90 §: ei lausuttavaa, pykälä vastaa nykyistä käytäntöä

91 § Viranomaisen toimet lainvastaisen menettelyn johdosta

Olisi selkeämpää, jos pykälän otsikko olisi ”kehotus”. Kehotus tulisi kuitenkin voida antaa vain sellaisesta puutteesta, joka on välittömästi korjattavissa, tai kehotuksen noudattaminen on todennettavissa ilman uusintatarkastusta, kuten kehotettaessa tekemään puuttuva ilmoitus. Jos havaitun puutteen korjaus vaatisi määräajan ja uusintatarkastuksen, olisi annettava määräys, kehotus ei olisi silloin riittävä toimi.

Perusteluissa mainittu valvonnan kohteen tietämättömyys ja tästä johtuva vähäinen laiminlyönti eläinten hoidossa ei voisi olla hoidettavissa kehotuksella, vaan olisi annettava määräys. Eläimen pitäjällä on oltava riittävä osaaminen ja tiedot.

Jos eläinsuojeluviranomaisen pätevydestä ei säädetä, ja valvontaa tehdään puutteellisella ammattitaidolla, tulee kehotuksen antamiselle säätää erittäin selkeät edellytykset. Siitä ei saa muodostua automaattista, ”kevyempää” keinoa, jota säännönmukaisesti kokeillaan ensimmäisenä vaihtoehtona. Silloin valvonta vesittyy. Jos järkeimmät pakkokeinot ovat virkaeläinlääkärin käsissä, voi olla houkuttelevaa ryhtyä aina ensin kokeilemaan kehotusta.

Jos viranomainen on ensin virheellisesti kehottanut, vaikka olisi pitänyt määrätä, saatetaan tuomioistuimessa katsoa, että tämä itsessään on osoitus siitä, että on ollut kysymys vain lievistä epäkohdista.

92 §-93 §: ei lausuttavaa

94 §: Kolmannessa momentissa säädetään väliaikaisesta kiellosta. Perusteluiden mukaan väliaikainen kiello voisi olla esimerkiksi voimassa kunnes epäkohta, esimerkiksi romahdusvaarassa oleva katto, on korjattu. Pykälän 104 perusteluista käy ilmi, että pykälän 94 momentin 3 mukainen väliaikainen kiello olisi lyhytaikainen ja tästä syystä päätös ei olisi valituskelppoinen. Lyhytaikaisuudesta tulisi olla maininta myös pykälän 94 perusteluissa. Valvonnan kohteen oikeustuvan kannalta olisi arvioitava uudelleen, voiko katon korjaamisen kaltaisen epäkohdan korjaamista edellyttävä päätös olla sellainen, josta ei voi valittaa.

95 §: Toiminnan keskeyttämiseen olisi perusteluihin hyvä löytää muitakin esimerkkejä kuin kilpailun keskeyttäminen.

96 §: Pykälän perusteluihin on kirjattu, että kiiretoimenpiteeseen ryhtyminen ei aina edellyttäisi, että eläin kärsii jo hoidon puutteesta. Tämä selvennys on hyvä ja tärkeä. Pykälän mukaiset kiiretoimet on kuitenkin tarkoitettu väliaikaisiksi ja pykälän 104 perusteluiden mukaan myös hyvin lyhytaikaisiksi. Tämän lyhytaikaisuuden tulisi käydä ilmi myös pykälän 96 perusteluissa. Todellisissa valvontatilanteissa kiiretoimet voivat kaikesta selvitystyöstä huolimatta kestää pitkään, kun valvonnan kohteita ei tavoiteta.

Lakiluonnoksessa ei ole myöskään nykyisen lain kirjausta siitä, että kiireellisiin toimiin voidaan ryhtyä kuulematta asianosaista. Tällainen mahdollisuus tulisi jatkossakin olla, sillä pakollinen kuuleminen seisauttaa valvontaprosessit hyvin usein.

97 § Eläimen myyminen, muu luovuttaminen tai lopettaminen

Vakavan vaaran aiheuttaminen pitäisi määritellä esimerkein, jotta kynnys selvästi madaltuisi nykyisestä. Pykälän nojalla ei voida toimia kroonisissa tapauksissa, joissa määräyksiä rikotaan toistuvasti, tilannetta korjataan hetkeksi joltain osin, ja jonkun ajan kuluttua tilanne on taas lainsäädännön vastainen. Lisäksi kuulemisen välttämättömyys tämänkin pykälän nojalla tehdyissä päätöksissä aiheuttaa huomattavaa kuormitusta valvontaviranomaiselle. Tapaukset, joissa kaupunkialueella lemmikille hankitaan kiiretoimena hoitoa muualta, kun olosuhteet ovat huonot ja omistaja ei ole tavoitettavissa, ovat yleisiä. Näissä tilanteissa 96 pykälän mukainen väliaikainen päätös kestää pitkään, eikä valvontamenettelyä voida suorittaa loppuun, sillä omistajaa ei tavoiteta edes poliisin tai haastemiehen kautta. Olisi erittäin tärkeää, että tällaisissa tapauksissa asia voitaisiin saattaa päätökseen ilman omistajan kuulemista.

Pykälän perusteluihin tulisi lisäksi täsmentää, että eläimen arvolla viitataan tässä rahalliseen arvoon, ei tunne- tai itseisarvoon.

98 § Haltuunotto ja hävittäminen

Tulisi säätää, että myös eläimenpitokiellon rikkomisesta saadaan ottaa kiellon vastaisesti pidetyt eläimet haltuun.

99 §-100 §: ei lausuttavaa

101 § Ilmoitusta edellyttävän eläintenpidon tai toiminnan taikka sen osan kieltäminen

Onko tarkoitus, että vaikka pykälässä ehdotettu kieltäminen olisi sellainen, jolla toiminta kielletään kokonaan, omistaja saisi silti pitää eläimiä tavalla, joka alittaa liitteen 2 kohdassa 2 määritellyt määrät? Tarkoittaako vastaavasti, että kun ehdotetussa pykälässä todetaan, että ”toiminnassa käytetyt eläimet” olisi luovutettava, omistajan olisi luovutettava kaikista eläimistään vai vain sen verran, että liitteen 2 kohdan 2 rajat eivät enää ylity?

102 §: On hyvä, että sama valvontaviranomainen voi sekä antaa määräyksiä että tehostaa niitä uhkasakolla.

103 §: ei lausuttavaa

104 § Muutoksenhaku

Lakiluonnoksessa ehdotetaan, ettei väliaikaisiin päätöksiin ja kieltöihin saisi hakea muutosta lainkaan. Eläinsuojeluasioissa väliaikaisesti annettu kieltäminen voi kuitenkin olla luonteeltaan kuin pysyvä, esimerkiksi tilanteessa, jossa navetan käyttö kielletään, kunnes joitakin puutteita on korjattu. Taloudellinen merkitys voi olla suuri. Sekä omistajan, että valvojan oikeusturvan kannalta olisi tärkeää, että on yksiselitteistä, että myös tällaisista päätöksistä voidaan hakea muutosta.

Perusteluissa on sinänsä todettu, että tällä väliaikaisella päätöksellä viitataan toimiin, jotka ovat voimassa lyhyen ajan, kunnes selvitys saadaan valmiiksi ja voidaan päättää varsinaisista toimenpiteistä. Johtaako tämä kuitenkin siihen, että jää epäselväksi, milloin muutosta saa hakea ja milloin ei? Silloin valvontaviranomainen ei välttämättä ymmärrä antaa muutoksenhakuohjeita.

105 §-106 §: ei lausuttavaa

107 § Perittävät maksut

Maksujen osalta ei voida jättää maakuntien päätettäväksi, koska silloin kansalaisiin voidaan soveltaa hyvinkin kirjavaa käytäntöä. Sekä maksun määräämisen edellytyksistä ja määrästä tulisi säätää valtakunnallisesti eikä jättää asiaa yksittäisten maakuntien päätettäväksi.

Oli hyvä, että maksu tulisi vasta toisesta uusintatarkastuskäynnistä. Jos maksu peritään jo heti ensimmäisestä uusintatarkastuksesta tulee omistajalle helposti sanktiovaikutelma. Omistajalla tulisi olla mahdollisuus korjata tilanne ilman maksullista tarkastusta. Jos omistajan menettely kuitenkin johtaa siihen, että joudutaan tekemään useita uusintatarkastuksia, tulisi jälkimmäisistä tarkastuksista voida periä maksu. Jos jo ensimmäinen uusintatarkastus on maksullinen, voi tämä lisätä valvontaviranomaisen kiusausta käyttäen väärässä tilanteessa vain kehotusta.

Maksun edellytyksenä tulisi lisäksi olla se, että omistaja on laiminlyönyt viranomaisen antamia määräyksiä. Jos noudattavat, mutta parannus on hitaasti todettavista (jolloin joudutaan käymään useilla tarkastuskäynneillä), maksua ei tulisi määrätä. Näin voi esimerkiksi olla, jos aikaisemmin aliravituille eläimille aletaan antaa asianmukaisesti ruokaa. Lihominen kestää oman aikansa. Maksun uhka ei saa johtaa siihen, että uusintatarkastusten määrää joudutaan rajaamaan. Useat eri määrääjät voivat olla tarpeen, kun epäkohdat vaativat erilaisia korjauksia.

108 § ja 109 § Asiantuntijoille ja avustajille maksettavat palkkiot ja korvaukset

Pykälässä tulisi vielä nimenomaisesti todeta, että avustajien/asiantuntijoiden palkkiot jäävät maakunnan maksettavaksi, jos ne ovat liittyneet valvonnan tekemiseen. Jos palkkiot sen sijaan ovat aiheutuneet 109 §:n tarkoittamalla tavalla pakkokeinoista, tulisi avustajien/asiantuntijoidenkin palkkiot voida periä omistajalta, kuten nykytilanteessakin.

110 §-113 §: ei lausuttavaa

114 kohta 25: hyvä, että menettely on säädetty rangaistavaksi.

115 § Eläintenpitokielto

Olisi hyvä nimenomaisesti todeta, että tuomioistuimen on ilmoitettava eläintenpitokiellosta oikeusrekisterikeskukselle/valvontaviranomaisille viipymättä. Nykytilanteessa käytäntö vaihtelee. Jotkut tuomioistuimet jäävät odottamaan, että asia tulee lainvoimaiseksi. Näin ei tulisi menetellä.

116 §-118 §: ei lausuttavaa

SUOMEN ELÄINLÄÄKÄRILIITTO RY

Päivi Lahti
puheenjohtaja